

Om Forholdet imellem begge Kjön

Betragtet i Bern, fra en fremmed Iagttagers Standpunkt
Marts 1825

Af JENS BAGGESEN (1764–1826)

En meget karakteristisk Eiendommelighed ved det foryngede gamle Rom, er det i Bern, og maaskee her allene, fremdeles skjönne Blomstren af hiins Vestalinder. Ingensteds i det mig bekjendte Europa har jeg fundet saa mange elskværdige gamle Jomfruer, som frivillig eller tvungen (i Almindelighed samtidigen begge Dele) have helliget sig Opbevarelsen og Vedligeholdelsen af Uskyldighedens skjulte hellige Ild, og i Sandhed föle sig derved mere muntre og tilfredse end selv de lykkeligste ibland de gifte Koner. I andre Lande og Stæder synes det kvindelige Célibat at forsure de oprindelig söde Sjæle; men her omvendt. Unge Piger, hvis Ansigt bærer i det 15^e til 17^e Aar et temmelig surt Præg og som ikke under nogen Forbigaaende et Øiekast, og mindst et venligt, hvis hele, iövrigt himmelske Physiognomie ikke forraader nogen anden Fölelse end gnaven Utilfredshed – lærer i Almindelighed först rigtig at lee i deres 25^e til 30^e, og blive huldigere med hvert Aarti. Ikkun Enkerne gjøre de ældste Berner-Jomfruer Rangen stridig med Hensyn til et glad og tilfreds Ansigt. Muntre, livsglade, selskabelig-Ynde udfoldende Koner ere utrolig sjeldne, – jeg skulle maaskee snarere sige, som meget trolig. Og det gjælder ikke blot om Beboerinderne i Staden Bern (Patricierinderne og Borgerkonerne), men ogsaa om Qvindekjönnet i hele Kanton Bern, med Undtagelse af Höilandet («das Oberland») og særdeles Hasli-Dalen i samme. Det er som om det smukke Kjön her var, det være nu af Natur eller ved Kunst, *udvalgt* til at være Vestalinder, kun en Bernerherre vilde det kunde falde ind, at sige dertil *fordömt*. Thi misunde nogensinde de herværende Jomfruer, selv de allerældste, de herværende gifte Koner, selv de alleryngste, er det vist ikke paa Grund af deres respectable Ægtemænd, men paa Grund af deres hulde Börn – hvoraf mange, selv iblandt de smaa Dreng, ofte ere særdeles elskværdige, idetmindste saalænge indtil de lære at tale Bernisk.

Jeg negter ikke, at dette forunderlige Phänomen, som aldeles strider

imod Kjönnenes naturlige Livsbetingelser, har været mig det mest paafaldende af alle denne Stads selskabelige Forhold, og at jeg netop derfor har alvorligt og flittigt iagttaget samme, samt grundigt efterforsket dets Aarsag og Følger.

Den Bemærkning kan ikke let undgaae nogen fremmed, fri og upar-tisk Iagttager, som har længe nok nydt den sjeldne Lykke, at leve i Bern, til at kunde fuldstændig kjende og bedømme, hvad der karakteriserer denne Alpestad, at dette væsentligen er de tvende Pole, hvor-om Alt i samme dreier sig. Disse Pole ere nemlig det reneste *Ophöiede* og den raaeste *Kraftfylde*, som jeg derfor kalder: *Jomfrupolen* og *Björnepolen*, — hiin er det kvindelige, denne det mandlige Ideal, — begge tilsammen Stadens egentlige Vaaben. Thi, at Landets Natur-Stolthed (den snehvide, himmelhöie Jomfru) mangler i Stadens oprindel-ige Vaaben, hidrører allene derfra, at kun det ene Kjön har be-stemt og forordnet dette, uden at tage det andet med til Raads; dette andet havde vist sat Jomfruen med ind i Vaabenet. Hvis Ur-Berner-inderne fEx. havde været Ur-Züricherinder, vilde de maaskee have sat deres Ønske igjennem, men de förstnævnte spillede aldrig nogen militairisk Rolle i Stadens Historic, eller satte sig op imod deres Mænd. Mændene havde derfor ogsaa her ingensinde saa megen Re-spect for deres Hustruer og Dötre, som i Zürich og paa mange andre Stæder, selv ikke i Riddertiden, da Qvinden blev holdt höit i Ære. De fandt det kvindelige Kjön, at være for kvindeligt, barnligt og frygt-somt — det var det vel ogsaa til en Tid hvori den Evne at kunne prygle dygtig blev agtet höiest. I Sandhed troer jeg, at de förste Bernere have erholdt deres Koner paa en lignende Maade som de förste Ro-merc, at de nemlig have rövet disse, og at de senere og nuværende Bernerinder (jeg taler her kun om dem i Staden) have arvet deres mildere Blod og finere Organisation af deres fra en blidere Egn rövede Mödre. De forbleve derfor under Stövlerne, som Mændene paa andre Steder under Töflerne, og de Svageres skjønne Rettigheder have af denne Grund aldrig kunnet hæve sig op mod de Stærkeres hæsleige Ret. De stakkels Koner maatte altsaa finde sig i deres nye Opholdssteds paa ingen Maade smukke og nette Vaaben; og efter oprindelligen at have været bestemte til Hyrdinder, maatte de tage til Takke med Tite-len af Björnerinder.

Saaledes forklarer jeg mig idetmindste det *historiske* i det endnu bestaaende Forhold, og Grunden til den omtalte, stedse blomstrende Jomfru-Orden, der virkeligen er at betragte som et kvindeligt Frimu-

rer. Ligesom der forinden den franske Revolution i Europa næsten ikke fandtes noget andet Tilflugtssted imod hellig og profan Despotisme, end hiint hemmelige Broderskab, saaledes fandtes her i Sandhed ogsaa ingen anden Redning imod gifte og ugifte Mænds Herredømme, end et aldeles jomfrueligt, altsaa ogsaa meget hemmeligt Søsterskab; og hvad var naturligere, end at, da Herrerne havde udkaaret kun den mørkebrune Björn til deres heraldiske Skytspatron, end at, Damerne valgte sig den snehvide, yndigrødmende Jomfru til deres Skytspatroninde!

Jeg forstaaer meget vel, at dette omvendte uselskabelige Kjønnsforhold maae forkomme mangen Iagttager og Bedømmer ligesaa ubehagelig og galt, som uretfærdigt; mig derimod er det ikke blot et meget taaleligt, men endog i flere Tilfælde yderst behageligt og ofte henrykkende. Ikke fordi jeg nogensinde har havt mindste Anlæg til at være Pebersvend – jeg har næsten tilstrækkelig bevist, at Celibat er mig meget modbydelig – og gaves der nogensinde paa Jorden et ret giftesygt Menneske var og er jeg vistnok dette, og det i den Grad, at jeg, for at sige Sandhed, netop derfor har staaet under Töffelen; – ikke fordi jeg jo af Hjertet ønsker alle unge Piger en elskværdig Ægtemand (om og ikke alle unge Mænd en elskværdig Kone) – jeg troer ikke paa nogen fuldkommen Salighed her paa Jorden uden i den hellige Ægtestand; men, for det Første, finder min Phantasie intet skjønnere, mere helligt og ophøiet, samt tillige intet mere yndigt og elskværdigt, end en schweizerisk Jomfru (det være nu under de levende en vandrende eller under de livløse en stillestaaende) – min eneste Tilbedelse i det gamle Hedendom vilde have været Vestas – for det Andet, ere alle Ægteskaber, efter min Mening, langt fra alle hellige og besluttede i Himlen, om de ogsaa blive helligholdte og afsluttede paa Jorden. I Bern nu fremfor alt, hvor man, som bekjendt, i denne Henscende sædvanligviis kun bekymrer sig lidet eller slet ikke om Himmelen, – hvor man oftere gaaer, kryber, skydes eller slæbes ind i dette borgerlige Jordfængsel igjennem enhver anden Port end den til Kjærlighedens Himmel, – hvor Ynglingen og den unge Mö, som enten kjender hverandre for nöie eller slet ikke, gifte sig, mindre af fölt Lyst end af formeentlig Pligt, – hvor derfor ogsaa ved de selskabelige Indretninger sørges for: at naar endelig en Slags Kjærlighed nødvendig maa finde Sted, denne bliver kun en muligst broderlig og søsterlig – altsaa modstridende enhver nærmere Forbindelse, – i Bern, hvor derforuden af mange andre Grunde nødvendigvis Forholdet imel-

lem Konen og Manden, inden man seer sig om, er bleven det imellem et adlydende Tyende og en befalende Herre, – i Bern endelig, hvor ifølge de eiendommelige Indretninger, det at gaae med hverandre tilbords og tilsengs, iøvrigt har i næsten al anden Gjerning en fuldkommen Adskillelse til Følge, da den ene Halvdeel aldeles ikke tør tage Deel i den anden Halvdeels Underholdninger og Belystigelser, og den ægteskabelige Forbindelse langt fra at lette en selskabelig Forening, omvendt fører til en saa fuldstændig selskabelig Adskillelse, at det langt mere løsbundne end forbundne Par dagligen og aarligen bliver mere og mere fremmed for hverandre – sandeligen! naar Ægtebaandet knyttes under slige Betingelser og Omstændigheder er det ikke at undre sig over, at en varm elskende og sand giftelystig Betragter finder dette, iøvrigt med Hensyn til Ind- og Udkommen sikkrede Paradiis, langt mere at ligne et Helvede end en Himmel.

Vel vil jeg ikke negte, at der maaskee ikke i hele Europa gives mere rolige, uforstyrrede, paa en vis Maade endog mere tilfredse og efterlignelsesværdigere Ægteskaber end her i Bern, hvad der til Deels skyldes Mændenes huusfaderlige og Konernes huusmoderlige Sands, men hovedsageligen Begges Mangel paa Lidenskab. Hertil kommer i Almindelighed og efter Regelen – en unægtelig herlig Sag, som den gjensidige Klogskab med Omhu anordner ved Forbindelsen – og fremfor Alt: den totale Fraværelse fra al Sværmeri og ynkelig Forelskelse i hverandre. Ulykkeligt er altsaa egentlig intet virkelig bernerisk Ægteskab, og endnu mindre ulyksalig; thi *Kjedsommelighed*, hvis Pine skyes af andre Dödelige, plager paa ingen Maade den her-værende Bys Beboere, tvertimod synes at være dem ret kjær, – især Mændene, som slet ikke kunne undvære en saadan Stemning; hvorfor de ogsaa, naar de ret vilde fornöie sig, eller saasnart de ikke finde den dem behagelige Kjedsomhed i tilstrækkelig Grad hjemme hos dem selv, gaae i deres Klub.

Denne lykkelige Nationalsmag har jeg kun fundet endnu mere almindelig og fuldkommen uddannet i Holland; og det er mærkelig nok, at det høieste og det laveste Byland i Europa have denne, ved Fedme, Daarskhed, Orden og Bekvommelighed fremkomne Egenhed tilfælles med hverandre. Det synes som om det animaliske Liv ligesaa godt kan sove ind i en anseelig Höide som i en anseelig Dybde; hvorfor der ogsaa gives ligesaavel Murmeldyr i høie, som Østers i lave Regioner. Lykkelig – idetmindste negativ betragtet – kan man vistnok prise begge disse Skabningers Lod hernede paa Jorden; men

om en saadan halv levende, halv livlös Lykke, som kun er fri for al egentlig Smerte, er en saa ønskelig og herlig, og det menneskelige Selskab saa værdig og gavnlig Tilstand, som de antage, der ikke kjende nogen anden, vover jeg at betvivle. Naar der ogsaa virkelig findes Rolighed, Bekvemmelighed, Orden, Lykke, ja endog Lyksalighed i et klassisk Berner-Ægteskab – hvilket jeg gjerne, med enhver upartisk Tilskuer indrømmer – saa kan der i samme dog ikke være Tale om nogen *Salighed*, – og jeg er nu engang en Nar, ikke blot efter himmelsk, men ogsaa efter jordisk Salighed, selv om og kun i Momenter.

Vestalinderne, om hvem jeg begyndte at tale og til hvis ophøiede Orden jeg nu vender tilbage, synes med Hensyn til dette Punkt, om og ikke at have været af min Mening, dog at have havt min Følelse – idet de vistnok alle have sagt sig selv: »vi ville hellere undvære en Konelyksalighed, som den nylig beskrevne.« Ogsaa nærer jeg det Haab, at de ville finde denne min lille Afhandling over det selskabelige Liv i deres elskede Moderstad mindre urimelig og oprørende, end de gifte Koner, ugifte Brude, og især de gifte og ugifte Mænd. Til Vestalinderne ville maaskee ogsaa de fleste Enker slutte sig – idetmindste de iblandt disse, som ikke have været al for længe vandt til hiin kjedsommelige Ægteskabslykke. De sidste vide i Almindelighed – hvad de Förstnævnte ligesaa rigtig som kun fiint have anet – at vi Mandfolk overhoved ikke due til meget andet end til saliggjøre os selv. Sagen er nemlig den, at naar der til *Lykke* unægteligen hörer *Material* (og herpaa mangler det sjældent en Berner som gifter sig), saa er *Ideal* fornöden til egen eller fremmed, og især til gjensidig *Salighed*. Men om et Ideal har her i Bern neppe noget andet Væsen end netop en Jomfru den mindste Idee. Selv den mest begeistrede og uskyldigste Digter, – selv den ædleste og viseste Philosoph har det overhoved ikke, naar han ikke har funden et saadant ved Synet af en Jomfru. Jeg ønskede, at turde sige herom Alt hvad jeg tænker og föler. Dette vilde idetmindste ikke misfalde nogen uskyldig Pige, nogen skyldfri Enke og nogen Mand- og Börnesalig Kone; thi de vilde læse deres egne hemmelige Bemærkninger i et aabent, mandligt Speil. Hvad jeg deraf tör meddele, vil jeg her bringe paa Papiret. For deres Skyld turde jeg meddele Alt; men jeg ynder ikke, at blive stenet af mit eget Kjö.

Altsaa for det Förste: Ikke blot i Bern, men overalt paa Jorden, saavidt jeg kjender denne, ere Mændene ikke Qvinderne værd;

idetmindste ere Undtagelserne fra denne almindelige Regel saa sjældne, at de egentlig ere for Intet at regne. For det Andet, naar ogsaa Enkelte ere dette, vedblive de ikke at være det; deels fordi de ikke ville og deels fordi de ikke kunne. Hovedgrunden hertil er Indretningen, ikke blot specielt af et Berner Selskab, men af det menneskelige Selskab overhoved, da dette fra Begyndelsen af var anlagt paa Undertrykkelsen af dets kvindelige Halvdeel, deels ved Magt og deels ved List, en Plan, som efterhaanden er bleven gennemført, maaskee mere til Ulykke for Selskabet selv end for dets Deeltagerinder. Fra den materielle Side betragtet var denne Indretning ganske rigtig, men fra den ideale aldeles forfeilet. At mit Kjøn har bemægtiget sig den Stærkeres Ret er begrundet i Legemets Naturel, og herimod kan jeg intet have, — det skulde og kunde ikke være anderledens — men at det tillige har tilranet sig den Svageres Ret, ikke blot i China, men og i Grækenland, — ikke blot ved Moses, men og ved Paulus, endskjönt den Svageres Ret bör hærskes i Siælenes Rige, det var ubilligt, og det kunde og skulde have været anderledens. Forgjæves føles denne Ubillighed af Nutidens christlige Yngling, i hans første Ungdom og ved hans første Kjærlighed, — forgjæves aner han hos Kvinden noget Renere, Höiere og mere Himmelsk end hos sit eget Kjøn, idet Sjælens Overlegenhed netop er i den legemlige Svaghed end mere paafaldende, — forgjæves gaaer hans Beundring af det Skjønne og Yndige over i Tilbedelse, — thi alt for snart bemærker han Modsigelsen imellem sin Opførsel og den hele øvrige Verdens Sæder og Skikke, og tilgiver sig tilsidst i det højeste sit eneste gode Sindelag, nemlig sin, sig forglemmende og, hvis det gjaldt, gjerne opoffrende Kjærlighed. Har han ikke det yderst sjældne Mod, at trodse sine Ungdomsvenners Spot og alt hvad der aabenbares ham som menneskelig Lov, saa bliver han, tidligere eller sildigere, liig Een af de Andre, og fra en romantisk Thimniter en klassisk Philister. Han siger da: god Nat! til ethvert sandt Ideal for Kjærlighedsbaandet mellem begge Kjøn. Et virkeligt Ideal er stedse objektivt, — aldrig subjektivt. Et subjektivt er intet, — höiestens en Idol. Den Mand har aldrig fuldkommen æret og elsket en enkel elskværdig Qvinde, der ikke har følt en dybere, saa at sige religiøsere Beundring for hele hendes Kjøn, end for hans eget. Man vil ikke kunde indbilde mig, at Natvandrerens skulde falde paa Knæ for en enkelt Stjerne, der ikke böiede Knæ for hele Sterneshimmelen. Om en politisk og philosophisk Sammenligning og Vurde-

ring af begge Kjøn er her lige saa lidet Talen som om en fysisk. Kun den æsthetiske, moralske og religiøse »Rangordning« i den ubesmittede Phantasie hos den rene Yngling, der elsker mere med sit Hjerte end med sine Sandser, — mere med Sjælens end med Legemets Følelser — har jeg for Øie, — naar jeg paastaar, at hos en saadan staaer intet Ideal høiere, synes Intet at være saa værdig hans Tilbedelse, Intet som i hans bange Længsels mystiske Nat straalere ham mere himmelsk, formørkende alle Andre, som selv og hans eget Kjøn, end Billedet af den ham smilende Jomfru, som han kun skjælvende vover at nærme sig. Hærsker et andet, mandligt Ideal i hans Indbildningskraft, kan han forestille sig noget væsentligt mere fuldkomment i sit eget Kjøn, — kan han føle for noget andet Væsen en inderligere Kjærlighed, en høiere Beundring — og vi tilføie dristigt: en høiere Agtelse, saa vogte han sig vel for, at han med alle sine Dyder ikke strander paa den mandlige Hovmodis Klippe og nedsynker i Egenkjærlighedens bundløse Afgrund. Denne Klippes skjulte Sirene lokker Ynglingen ikke blot ved stolt Tiltro paa egen Kraft, paa egen Frihed og paa egne Evner, men tillige ved Stolthed af at tilhøre det mandlige Kjøn; og enhver Stolthed, selv Kjønnetts, det være i Rummet eller i Tiden, er farlig. Hvis det ogsaa kun var en kærlig Feiltagelse, at hæve det smukke Kjøn op over det stærke, saa er det dog bedre at forfeile Sandheden med Ydmyghed, end at træffe den med Stolthed. Kjærlighed er stedse beskeden, og dyb, inderlig Elskov er stedse ydmyg. At antage, at Manden skulde staae i nogen væsentlig Henseende, d. v. s. i noget evigt Hensyn, over Qvinden, kan — naar og hvor saadant skeer — kun være Følgen af en kold Reflexion — og Vec den Elskov, som formaaer at hengive sig til kolde Reflexioner i Tilbedelses Momenter. Men skal da Ynglingens Kjærlighed til den Elskede være Tilbedelse? Nei! Den *skal* ikke *være* det; thi her ophører enhver Forpligtelse, men den enten *er* det, eller, ogsaa den er ikke Sjælens inderligste, første Kjærlighed. Det karakteristiske ved denne ædle, rene, alt opoffrende Kjærlighed, er en fuldstændig Forflytning, ikke saa meget ud, som op over det eget Jeg og Alt hvad der ligner os selv. Ikke, som om der jo ogsaa gaves en nedadstigende Kjærlighed, og navnlig en meget hellig — men denne er Faderens Kjærlighed til Sønnen, Moderens til hendes Børn. Ynglingens Kjærlighed til den unge Qvinde er en opadstigende — hvorved han, som under Vandringen op til Foden af det hellige Snebjerg, mindre seer

sig selv at hæve sig end den ophöiede Gjenstand, der rager stedse höiere og höiere op over ham jo mere han nærmer sig samme.

Dette er hvad jeg *veed* om Ynglingen – som være tyve eller tredsindstyve Aar gammel – med Hensyn til det oprindelige Naturforhold, ved hvilket Mennesket hernede bliver indviet i en Saligheds Mysterium, og stundom atter finder det tabte Paradiis. Det som jeg, med Hensyn til samme Forhold, *drømmer* om Jomfruen – hun være femten eller halvtredsindstyve Aar gammel – er: Det Modsatte, mener I? Omvendt – og netop defor væsentlig *det samme*. Den eeneste Forskjel af Betydning turde letteligen være den, at saa höit som Mandens Ideal af Qvinden ogsaa straalere ham under hans første Kjærlighed (enhver første Kjærlighed er ikke stedse den höieste, men enhver höieste er den første), saa funkler Qvindens Ideal af Manden dog, Himlen veed hvor meget mere himmelsk og höiere. Ligesom den Elskedes Billede viser sig for ham som en mod den solbelyste Himmel svævende Gudinde, viser det sig for hende, som en i den stjerneklare Nat nedstigende Guddom. Det forstaaer sig af sig selv, at en Tredie som med sin kolde Reflexion staaer udenfor Kjærlighedens Tryllekreds, kun ved at betragte de tvende Elskende idethöieste skuer *Engle*; er imidlertid en saadan Betragter ikke ganske blind for alt Idealbilledligt, vil han dog vist bemærke Forskjellen imellem Cheruben og Seraphen, Engelen og Erkeengelen. Saa ophöiet Jomfruen ogsaa foresvæver Ynglingen, saa staaer dog Ynglingen Jomfruen endnu höiere – selv om begge, Skjönhedens Originaler, fuldkommen lignede hverandre. I Hedenskabet var og er denne Forskjel imellem det mandlige og qvindelige Ideal maaskee en anden, eller slet ingen – men i Christendommen er den sikkert den angivne; thi i denne er den höieste Menneske-Guddom mandlig. Den qvindelige Kjærlighed er derfor ikke blot overhoved, men tillige positiv mere religios, og i Phantasien en mere bestemt end den mandlige. Den er afgjort monotheistisk, og löber ikke Fare for at adsplitte eller at udstrække sig i Polytheismus, end sige i Pantheismus. En Jomfrues Ideal er *den Eeneste* saavel i *Rummet* som i *Tiden*, medens en Ynglings Ideal vel ogsaa er *den Eeneste*, men kun i *Rummet*. Derfor er ogsaa den qvindelige Kjærlighed ligefrem mere udelukkende, troere, uforanderligere, og, om ikke saa fuldstændig og ubetinget, saa dog mere varig i Opoffrelsen af sig selv. Hun er istand til, at stige med den Eeneste, ikke blot op i den höieste Himmel, men og, naar han vil fordømme sig, ned i det dybeste Helvede. Den mandlige Elskende slagter med Glæde den hele

Verden til Offer for sin udvalgte Brud; denne opoffer den udkaarne Brudgom med Fryd endnu langt mere, nemlig foruden hele Verden, *sig selv*.

Dog hvad vover jeg at drømme om den rene, uskyldige, kyesk tilbedende, over al mandlig Phantasie ophøjede Kjærlighed, som føles af en i Christendom til Fornuft dannet ung qvindelig Sjæl! Jeg gjen-tager hvad jeg har sunget i min Parthenaïs:

»Sie, die Lieblichen selbst, umgaukelten Träume der Unschuld,
Athergewebe, dem Mond entflatterte, himmelentsprossen,
Die sich von weitem noch nie dem reinsten Jünglinge nahten.
Selber der feinste Gedank' erdrückte der Feineren Zartblau,
Ach! und das reinste Gefühl versengte der Heiligen Fittig,
Wenn ein Mann sich erkühnte, die Namenlosen zu nennen.
Erst am krönenden Abend des Redlichen, dem die Erlösung
Nach den Kämpfen der Pflicht nun winkt im Blicke des Engels
Welcher die Fackel der Erd' ihm löscht, eröffnend den Himmel,
Träumt ein sterbender Greis den Traum der schlafenden Jungfrau.«

For nu atter at stige fra Himmelen ned paa Jorden, og navnlig komme ind i Berns kolde og mørke Arkader, hvor der hverken flagre Sommerfugle om Dagen eller om Natten – og hvor man langt lettere kan tilspadsere sig en uvenlig Hoste end en venlig Hilsen –, springer jeg fra mit Hjertes sværmeriske og drømmende Betænkning af Idealet til min Forstands vaagne og ædrue Betragtning af Virkeligheden – og jeg erfarer da mere og mere, jo mere jeg kommer til Besindelse, at af alt hiint er ikke at finde mindste Spor – idetmindste offentlig intet, selskabelig intet, om Dagen og om Aftenen intet – i det synlige Liv overhoved intet!

Desuagtet synes – mig i det mindste – de herværende Qvinder, fra Barnet med sin Dukke til Bedstemoderen med hendes Bibel, at være oprindeligen mere idealisk formede og til Engler mere uddannede, end paa de fleste andre Steder hvor jeg har været. Thi jeg kan med Sandhed sige – hvad jeg ogsaa har saa temmeligen beviist i Gjerningen –, at Ingensteds har, selv ved et længere Ophold, jomfrueligen tiltalt mig saamange ædle Qvinder som her, – ikke blot Börn, Jomfruer, Enker og Bedstemødre, men ogsaa gifte Koner. Vel er det aldrig lykkedes mig at blive hilset venligen af mere end tre iblandt disse; men dette har ikke idetallermindste forandret min

Hyldest – omvendt, dette har langt mere gydet Olie end Vand i denne – det kolde, stolte, fremmede, stundom høiest uvenlige Øiekast har vel kunnet smerte, men aldrig udslukke denne. Thi med Hensyn til os Mænd kan en Qvinde, og især en ung, i sin ydre Adfærd, førstegang ved det første Möde ikke let være for stolt – jeg har endog Intet imod en vis Fornemhed, hvis Charakteristiske, efter Kjenderes Dom, skal være en Afslaaen. Det Uopnaaelige har overhoved for mig en uimodstaaelig Tiltrækning; jeg er imod enhver Qvinde, som gjør Indtryk paa mig (kun bör Indtrykket være et aldeles qvindeligt) fuldstændig beskeden og ydmyg. Dog jeg röber her maaskee for meget af mine skjulteste Hemmeligheder. Nok, – jeg har Ingensteds fölt mig tiltalt af saa mange Qvinder, der nærmede sig mit Ideal, som her – og at föle sig tiltrukken og i en vis Grad henrykt, er for mig eens. Naar himmelske Straaler aabenbare sig for mig, fanger jeg let, maaskee for let, om ikke Ild, saa dog Lys, om ikke Lys, så dog Ild, stundom begge Dele – og jo ældre jeg bliver, om saa lettere; om der ogsaa hörer uendelig mere til at fortrylle mig nu end i min Ungdom. Til den Tid fandt jeg oftere en Qvinde skjønnere end hun var, nu finder jeg ikke sjelden hende mindre skjön end hun virkelig er; men det sjeldnere Indtryk er om så stærkere.

Jeg haaber, at dette, mit Skriftemaal vil udsone det smukke Kjön i Bern med mig – hvad *mit* Forhold til dette vedkommer – om jeg og har vovet at dadle meget i dets Stilling, Forhold og Omgivelse, og aabenhjertet tilstaaer, at jeg langtfra ikke er bleven saa fortryllet af det herværende stærke Kjön – ligemeget hvormange Idealer Bernerinderne maatte have drömt sig ibland dette.

Og endskjöndt jeg fra den omtalte Side finder meget at udsætte paa de mandlige Bernere, finder jeg dog fra mange andre Sider mere at udsætte paa mig selv. Det er, let muligt, siger jeg mig ofte, at alle Bernerherrer kommer langt för og langt höiere i Himlen end jeg – om det ogsaa kun var af den Grund, at de endnu aldrig have været der – og der maae dog være noget ganske overordentlig fortjenstfuldt ved disse Herrer, da den kjære Gud har skjænket dem saa hulde Koner og Dötre!